

Suomen teologinen instituutti
Raimo Mäkelä 29.11.2006

Narsistinen persoonallisuushäiriö Raamatussa, kirkossa ja sielunhoidossa

1. Luonnehäiriöisen muotokuva kolmen vuosituhannen takaa

Sanat vaihtelevat – todellisuus pysyy

Tässä kirjassa kuvattua ilmiötä alettiin pari sataa vuotta sitten psykiatriassa ja psykologiassa nimittää *psykopatiaksi*. Nimitys on hiukan erikoinen: sehän tarkoittaa kirjaimellisesti kreikkalaisten juurisanojensa mukaan 'sielun kärsimistä' ja siihen liittyvä henkilönimitys *psykopaatti* 'sielussaan kärsivää'. Kuka oikein kärsii sielussaan, psykopaattiko? Pikemminkin kärsiviä ovat hänen uhrinsa, hänen alistamansa ihmiset. Hän ei näytä kärsivän mistään. Päinvastoin hän tuntuu voivan erittäin hyvin ja menestyvän – toisten, noiden alistamiensa kärsivien, kustannuksella.

Sittemmin *psykopatia* korvattiin *luonnehäiriöllä*. Tosin skandinaavisella, saksalaisella ja englantilaisella kielialueella *psykopaatti* on edelleen yleisessä käytössä tarkoittamassa samaa kuin aikaisemminkin. Meillä *psykopatia* on suuressa määrin jätetty kriminaalipsykologian ja – psykiatrian käsitteeksi.

Tosin yksi niistä ilmeisen harvoista psykologeista, jotka ovat tätä aihepiiriä täällä tutkineet, Helsingin yliopiston professori **Liisa Keltikangas-Järvinen**, on ehdottanut meilläkin *psykopaatin* käsitteen palauttamista yleiseen käyttöön. Olen hänen kanssaan samaa mieltä monestakin syystä.

Siistimmältä kuulostava *luonnehäiriö* on kuitenkin sekin siirtynyt Suomessa jo menneisyyteen ja korvattu *persoonallisuushäiriöllä*. Sen ongelmana on kuitenkin laajuus, jota on supistettava attribuutein. *Psykopaatti/luonnehäiriöinen* oli suhteellisen selväpiirteinen henkilö, ja käsitettä voitiin käyttää yhtenäisesti, vaikka sen piiriin mahtui erilaisia piirteitä. Ne esiintyvät kuitenkin yhdessä. *Persoonallisuushäiriön* käsite sulkee piiriinsä täysin vastakkaisia ilmiöitä ja vaatii siksi aina tarkemman määrittelyn. Niinpä 'psykopaattia' ja 'luonnehäiriöistä' tarkoitetaan *narsistisella ja huomiohakuisella persoonallisuudella*.

Asiaa sotkee vielä, että puhutaan "terveestä ja sairaasta narsismista". Tällainen käsitteiden käyttö hämää. "Sairaana" narsistin uhriksi joutunut luultavasti viimeisenä suostuisi mieltämään narsismia millään tavoin "terveeksi". Terve itsetunto ja itsearvostus, itsekunnioitus ja omien oikeuksiensa tiedostaminen ovat aivan eri asioita kuin narsismi.

Narsismin käsite pohjautuu yli parin vuosituhannen takaisin kreikkalaisiin myytteihin Narkissos-nimisestä nuorukaisesta, joenjumala Kefisoksen ja nymfi Liriopen kuvankauniista pojasta ja hänen ympärillään parveilleista naisista, erityisesti Ekhosta ('Kaiku'), metsien ja lähteiden nymfistä. Nuo myytit mieltävät Narkissoksen persoonallisuuden ja käyttäytymisen

yksinomaan sairaiksi ja tuhoisiksi: hän hukkuu itseihailuunsa ja itsepalvelontaansa kostoksi niistä Nemesiksen, koston jumalattaren, järjestämänä.

Myöhempi, 1600-luvun alun Espanjasta jäljitettävä myyttinen narsistinen, luonnehäiriöinen hahmo on myös Don Juan. Hänen röyhkeytensä palkka on samanlainen kuin Narkissoksen: helvetti avautuu hänen jalkojensa alla, kun hän herjaa vaimonsa isän hautapatsasta surmattuaan tämän, ja nielaisee hänet rangaistukseksi hänen kaikista pahoista teoistaan.

Don Juanin rinnalle on syytä ajatella Donna Juana, sillä luonnehäiriöisiä ei ole vain miehissä vaan myös naisissa.

Psykopaatin/luonnehäiriöisen/narsistin myyttisiä muotokuvia on siis löydettävissä jo kaukaa menneisyydestä. Käsitteet voivat vaihdella, ja ajan mittaan muotokuva syvenee ja terävöityy ja saa uusia sävyjä. Kuvattu hahmo on kuitenkin sama.

Toinen, myyteille rinnakkainen, mutta niistä poikkeava ikivanha tapa luonnehäiriöisen kuvaamisessa ovat sananlaskut. Niitä on kaikkien kansojen suullisessa ja sittemmin myös kirjallisessa perinteessä. Yksi vanhimpia on egyptiläisen **Amenemopen** *Viisauden kirja* ajalta 1300-1100 eKr. Hän oli sadonvalvoja ja veronkantaja. Hänen teoksensa on vaikuttanut myös *Vanhan testamentin* ns. viisauksikirjallisuuteen kuuluvaan *Sananlaskujen kirjaan*, joka koottiin useiden vuosisatojen aikana kaksi ja puoli, kolme vuosituhatta sitten.

Vajaat 9 % *Sananlaskujen kirjan* tekstistä lainaa tai heijastaa Amenemopen *Viisauden kirjaa*. Siinä osiossa esiintyy kerran myös sana, joka kuvaa luonnehäiriöistä. Muualla *Sananlaskuissa* sillä on 15 esiintymää lisää. Kun niitä vertaa siihen, miten nykyään kuvataan luonnehäiriöistä, vastaavuus hämmästyttää ja hätkähdyttää. ”Ei ole mitään uutta auringon alla.” Tämä *Vanhan testamentin* toisen viisauksikirjan, *Saarnaajan*, perustoteamus pitää paikkansa tässäkin.

Ihanneihminen *Sananlaskuissa* ja *Saarnaajassa* on viisas. Viisautta ilmentämässä on monta eri heprean sanaa, joilla kaikilla on oma erityismerkityksensä: *viisaus, ymmärrys, eron tekeminen asioiden välillä, harkintakyky, järkevyys, tietäminen, tunteminen*. Ne kuuluvat yhteen ja muodostavat kokonaisuuden. Spektrin tavoin viisaus heijastuu lukemattomin sätein. Viisauteen yhdistyy vanhurskaus eli oikeamielisyys ja oikeudenmukaisuus, kaikesta väärästä pidättyminen.

Monitahoisen viisaan vastakohtaksi erityisesti *Sananlaskut* esittää hullun, jolla myös on monia ulottuvuuksia ja jota siis on vastaamassa monta erimerkityksistä sanaa. Yksi niistä on juuri tämä edellä mainittu 16 kertaa esiintyvä sana (hepreaksi *leez/laazon*). Ennen se käännettiin yhtenäisesti ilmeisesti kaikissa kielissä vain *pilkkaajaksi*. Mielenkiintoista mutta johdonmukaista on, että Don Juanista käytetään espanjassa sanaa *burlador* ’pilkkaaja’.

Nykyisessä raamatunsuomennoksessa (1992) tuolle heprean sanalle on eri yhteyksiin etsitty perustellusti eri vastineita kuvaamaan monipuolisemmin kyseistä henkilöä: *itserakas, omahyväinen, kerskuja, rehentelijä, ylimielinen, röyhkeä, säälimätön, herjaaja, kiihottaja, holtiton*. (Jäljempänä nämä vastineet lihavoidaan. Numerot viittaavat *Sananlaskujen kirjan* jakeisiin.)

Myös Suomen kansan sananlaskuissa on lausahduksia luonnehäiriöisistä, psykopaattisista, narsistisista persoonallisuuksista. Niiden alkuperää voi olla vaikea jäljittää. Ne saattavat olla kansanviisauteen perustuvia itsenäisiä toteamuksia mutta myös heijastumia *Vanhan testamentin Sananlaskujen kirjasta*.

Psykopaatin perusongelma toisten kannalta on, ettei häntä oikeastaan voi lainkaan tunnistaa, koska hän monista näyttää tervemieliseltä ja uskoo itsensä ja esittäytyy sellaiseksi. Se on kuitenkin vain vaikean sielullisen vääristymän naamio. Useimmat ulkopuoliset eivät tätä tajua vaan saattavat olla hyvinkin ihastuneita häneen eivätkä missään tapauksessa usko hänestä mitään kielteistä. Kuitenkin hänen uhrinsa ja jotkut muutkin, joille hän on todellisuuden mukaisena paljastunut, tietävät ja tuntevat verisen vakavasti, että kauniin ulkokuoren alla asuu rajaton itsekäs pahuus.

Psykopaatti on täynnä itseään

- ”**Itserakas** ei moitetta siedä, **omahyväinen** ei mene viisaiden luo” (Sananlaskut 15:12).
- ”Jos **omahyväistä** ojennat, hän pilkkaa sinua, jos jumalatonta nuhtelet, saat solvauksen. **Omahyväistä** älä nuhtele, hän vihastuu sinuun, nuhtele viisasta, niin hän rakastaa sinua.” (9:7-8.)
- ”Viisas ottaa varteen isänsä moitteet, **omahyväinen** ei nuhteista piittaa” (13:1).
- ”Kuinka kauan te tyhmät hellitte tyhmyyttänne, pitkäänkö, **kerskujat**, kerskutte, hullut vihaatte tietoa?” (1:22.)
- ”Lyö **rehentelijää**, se on tyhmille opiksi, ojenna viisasta, ja hänen viisautensa kasvaa” (19:25).

Psykopaatin mielen keskuksessa on siis hän itse. Hän ajattelee muista vain sitä, miten hän voisi heistä hyötyä. Hän pitää itseään hyvänä ja moitteettomana. Hänellä ei ole mitään varsinaista muutettavaa itsessään eikä anteeksipyydettävää muilta. Hän voi joskus esittää anteeksipyyntöä, mutta se on vain laskelmointia eikä lähde sydäimestä. Jos joku uskaltaa arvostella häntä, se on loukkaus, jota hän ei koskaan anna anteeksi. Hänestä tulee tällaisen ”loukkaajan” verivihollinen, joka pyrkii eri tavoin vahingoittamaan tätä. Sen sijaan, että itse pyytäisi anteeksi, hän odottaa, että muut pyytävät anteeksi - sellaista pahaa, mitä he eivät ole hänelle tehneet, ja sellaista pahaa, mitä hän on tehnyt heille!

Tavalla tai toisella psykopaatti tuo itseään esiin: hyviä ominaisuuksiaan, saavutuksiaan, menestymistään ammatissa, rahan ja tavaran kokoamisessa, eroottisissa valloituksissa - ja myös hengellisessä toiminnassa. *Sananlaskujen kirja* kehottaa ja kieltää: ”Kiittäköön sinua toinen, ei oma suusi, vieras, ei oma kielesi” (27:2).

Tosiasiaa luonnehäiriöinen pitää itseään yhtä hyvänä kuin Jumala on - ellei jopa parempana: niin kuin ihminen ei saa arvostella Jumalaa, niin ei häntäkään kukaan saa arvostella. Hänellä ei ole rajoja. Hän kokee itsensä kaikkivaltiaaksi. Sellaisena muiden on häntä palvottava.

Tarun Narkissos oli rakastunut itseensä, ei kehenkään toiseen, ei kehenkään naiseenkaan. Hän oli ihastunut omaan kuvaansa ja katsellessaan sitä lähteen kalvosta kumartui sitä kohtaamaan - ja hukkui lähteeseen. Näin vanha taru varoittaa: itseään ihaileva tuhoaa lopulta itsensä tavalla tai toisella – tuhottuaan sitä ennen ehkä lukemattomia muita.

Psykopaatti (saattaa) käyttää runsaasti alkoholia

- ”Viinissä on **rehentely**, oluessa rettelö, päihtyneenä hoippuva on älyä vailla” (Sananlaskut 20:1).

- ”Jos elät viisaasti, hyödyt viisaudestasi itse, **holtittomasta** elämästä kärsit itse” (9:12).

Psykopaatti juo itsensä suhteellisen usein humalaan. Sehän vahvistaa hänen kuvitelmaansa kaikkivaltiudesta - tunnetustihan humalainen ”ei ole köyhä eikä kipeä”.

Humaltuminen osoittaa myös psykopaatin heikkoutta, jota hän ei tiedosta eikä halua tiedostaa: hän ei sittenkään pärjää omillaan, vaan hänen on haettava sekä huojennusta tiedostamattomaan tuskaansa että vahvistusta voimattomuuteensa, jonka hän kaikesta huolimatta aavistaa. Hänen alkoholinkäyttöäänkään ei kukaan saa määrällä.

Kaikkiaan humaltuminen liittyy siihen yleiseen seikkaan, että psykopaatin todellisuudentaju on virheellinen. Itse asiassa hän katselee itseään, muita ihmisiä ja kaikkea raittiinakin ollessaan kuin humaltunut, vääristyneenä.

Psykopaatti ei rakasta muita

- ”**Röyhkeää** odottaa rangaistus, tyhmyrin selkää raippa” (19:29).
- ”**Säälimätöntä** ei Herra sääli, mutta nöyrille hän antaa armonsa” (3: 34).
- ”Jos **omahyväistä** ojennat, hän pilkkaa sinua, jos jumalatonta nuhtelet, saat solvauksen. **Omahyväistä** älä nuhtele, hän vihastuu sinuun, nuhtele viisasta, niin hän rakastaa sinua.” (9:7–8.)
- ”Viisas ottaa varteen isänsä moitteet, **omahyväinen** ei nuhteista piittaa” (13:1).
- ”Jos elät viisaasti, hyödyt viisaudestasi itse, **holtittomasta** elämästä kärsit itse” (9:12).
- ”**Ylimielinen** tavoittelee turhaan viisautta, ymmärtävälle tieto aukeaa” (14:6).
- ”**Itserakas** ei moitetta siedä, omahyväinen ei mene viisaiden luo” (15:12).
- ”Lyö **rehentelijää**, se on tyhmille opiksi, ojenna viisasta, ja hänen viisautensa kasvaa” (19:25).

Psykopaatti on häikäilemätön: hän saattaa sanoa ja tehdä muille aivan mitä tahansa. Hän voi loukata mitä törkeimmällä tavalla ja jatkuvasti. Hän on väkivaltainen, usein ruumiillisestikin mutta aina vähintään henkisesti. Perimmältään hän tähtää aina toisten ihmisarvon riistämiseen. Jumala sopii hyvin hänen väkivaltaisuutensa välineeksi ja perusteluksi. Hän ei suo toisille varsinaisesti mitään vapautta, vaan kaikkien on palveltava ja palvottava häntä. Toiset ovat hänelle vain väline.

Psykopaatti ei siis koskaan anna anteeksi. Hän ei armahda ketään vaan päinvastoin kaivelee toisten elämästä esiin kaikki mahdolliset synnit ja pikku rikkeetkin. Ellei niitä ole, hän keksii niitä. Hän valehtelee sumeilematta ja kirkkain otsin, ”patologisesti”, vaikka hän esiintyisi kristittynäkin. Hän on kärkeä vetämään ihmisiä oikeuteen ja uhkaamaan heitä poliisilla ja tuomarilla. Hän pyrkii kaikin keinoin pelottelemaan muita, mikäli suinkin vain onnistuu. Niitä, joita hän ei pysty pelottelemaan, koska he ovat häntä voimakkaampia tai asemaltaan hänen yläpuolellaan, hän mielistelee olemalla samaa mieltä heidän kanssaan. Psykopaatti jakaa omassa mielessään ihmiset kahtia: toiset hän alistaa, toisia hän imartelee. Näille jälkimmäisillekään hän ei kuitenkaan tahdo hyvää. Hän odottaa kiitosta ja tunnustusta kaikilta, niin alistamiltaan kuin imartelemiltaan. Niitä, jotka eivät häntä ylistä, hän vastustaa ja vihaa – jopa kuoltuaankin.

Silti psykopaatti menestyy

- ”**Kiihottajat** villitsevät kaupungin, mutta viisaat tynnyttävät vihan” (29:8).

Psykopaatti ei suinkaan aina eikä useinkaan ole kauhea väkivaltarikollinen, jonka ihmiset tunnistaisivat jo pitkän matkan päästä. Päinvastoin hän on yleensä sulavakielinen ja miellyttävä ja kykenee ulkoisella olemuksellaan ja sanoillaan ja lupauksillaan hurmaamaan ihmisiä. Hänellä on älyä, selkeät näkemykset ja näyt ja luja tahto. Hän vaikuttaa mitä luotettavimmalta itsevarmuudessaan.

Aina on niitä, jotka ihastuvat psykopaattiin ja ylläpitävät häntä. Ilman näitä ihmisiä - ”hovia”, jonka hän on koonnut ympärilleen - hänellä ei olisi mitään menestystä. Hänen vaikuttiminaan ei kuitenkaan ole toisten hyvä vaan oma paras, vaikka hän pystyy naamioimaan itsekkyytensä lähimmäisenrakkaudeksi, silloin kun siitä on hänelle hyötyä.

Erilaisten hyväntekeväisyyskampanjoiden suosittajissa ja toimeenpanijoissa on mitä kylmimpiä ja itsekkäimpiä ihmisiä, joilla hyvän puolesta kampanjoiminen on vain rajattoman itsekkyyden verho. Onhan suurenmoista saada kiitosta ja kunniaa siitä, että tekee toisille hyvää, vaikka sen todellisena vaikuttimena olisi vain oman kunnian tavoittelu.

Vain jotkut tunnistavat psykopaatin

- ”Mielettömän ajatukset täyttää synti, **herjaajaa** jokainen kammoksuu” (24:9).

Kaikki eivät siis kauhistu psykopaattia - ennen kuin heidän ehkä on pakko tulla tajuamaan tämän kammottava olemus. Monet psykopaattien hovin jäsenet eivät saa silmiään koskaan auki, koska hän koko ajan palkitsee heitä siitä, mitä he ovat hänelle antaneet. Hän on jopa saattanut taistella heille tiettyjä etuuksia ja sillä tavoin ostaa heidät itselleen. Siksi he eivät usko hänen uhriensa kertomusta suunnattomasta kärsimyksestä, johon hän on heidät ajanut. Jos he uskoisivat, he saisivat sen tietää. Jos psykopaatin todellinen luonto näkyisi kaikille ja kaikki suostuisivat uskomaan sen, jokainen todella kammoksuisi häntä.

Psykopaatti ei muutu

- ”**Itserakas** ei moitetta siedä, **omahyväinen** ei mene viisaiden luo” (15:12).
- ”Jos **omahyväistä** ojennat, hän pilkkaa sinua, jos jumalatonta nuhtelet, saat solvauksen. **Omahyväistä** älä nuhtele, hän vihastuu sinuun, nuhtele viisasta, niin hän rakastaa sinua.” (9:7–8.)
- ”Viisas ottaa varteen isänsä moitteet, **omahyväinen** ei nuhteista piittaa” (13:1).

Suurimpia virheitä on uskoa psykopaatin muuttumiseen. Psykopaatti voi muuttaa käyttäytymistään kohdatessaan kerrankin ehdottoman rajan, mutta sekään ei ole varmaa. Hänen sisäiset yllykkeensä, jotka ajavat häntä vastustamattomasti toimimaan, voivat kuitenkin estää häntä siitäkin, koska hän kokee ehdottoman oikeaksi ja välttämättömäksi kaiken, mitä hän tekee. Useimmissa tapauksissa edes kovat elämän kolhut, jotka hän on itse aiheuttanut itselleen, eivät kuitenkaan vaikuta häneen mitenkään. Ainakaan hän itse luonteena ja persoonallisuutena ei muutu. Toisaalta on psykopaatista kärsimään joutuneena itsepetosta uskoa ja odottaa sellaista,

toisaalta on julmaa ja väärin esittää sellaista psykopaatin uhrille ja sitoa hänet siten turhaan toivoon.

Jotta psykopaatti muuttuisi, hänen omantuntonsa täytyisi rakentua täysin uudelleen. Sitä hän ei kuitenkaan halua. Hänen täytyisi tulla uudelleen uhmaikäiseksi lapseksi, sillä siinä iässä omatunto alkaa muotoutua lapsen kohdatessa vanhempien asettamat oikean ja väärän rajat, ja jo siinä iässä luonnehäiriö syntyy. ”Ohjaa lapsi heti oikealle tielle, niin hän vanhanakaan ei siltä poikkeaa” (Sananl 22:6).

Täytyisi myös olla joku, joka olisi tällaiselle tosiasiallisesti jääneelle luonnehäiriöiselle vanhempi, ehdoton auktoriteetti asettamassa rajat, joita hänellä ei varsinaisessa lapsuudessa ollut, ja antamassa hänelle rajojen takana olevaa rakkautta, jota hän ei ole kokenut. Pehmeä rakkaus ei koskaan auta psykopaattia, vaan hän päinvastoin vain käyttää sitä hyväkseen. Tällaisen ”vanhemman” löytyminen, tällainen uhmaikään palaaminen ja tällaisen suhteen muodostuminen näiden kahden välille eivät kuitenkaan ole käytännössä mahdollisia joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta.

Taistele tai pakene – tai ole vaiti ja kärsi!

- ”Jos **omahyväistä** ojennat, hän pilkkaa sinua, jos jumalatonta nuhtelet, saat solvauksen. **Omahyväistä** älä nuhtele, hän vihastuu sinuun, nuhtele viisasta, niin hän rakastaa sinua.” (9:7–8.)
- ”Aja **riitapukari** pois, niin sopu palaa, tulee loppu torasta ja parjauksista” (22:10).
- ”Lyö **rehentelijää**, se on tyhmille opiksi, ojenna viisasta, ja hänen viisautensa kasvaa” (19:25).
- ”Rankaise **rehentelijää**, se on kokemattomille opiksi, opeta viisasta, ja hänen tietonsa kasvaa” (21:11).
- ”**Rehentelijä** saa herjaajan nimen, hänen röyhkeydellään ei ole mittaa eikä määrää” (21:24).
- ”Mielettömän ajatukset täyttää synti, **herjaajaa** jokainen kammoksuu” (24:9).
- ”**Kiihottajat** villitsevät kaupungin, mutta viisaat tyynnyttävät vihan” (29:8).

Psykopaattien käsissä kärsineitä on lukemattomia: aviopuolisoita (niin vaimoja kuin miehiä), lapsia, johtajan alaisia, työtovereita, seurakuntalaisia, kansalaisia. Usein he ovat, ehkä eri syistä, omaksuneet nöyrän alistujan osan vastustamatta. Toisaalta se rauhoittaa psykopaattia, koska hän alistaa uhrejaan juuri silmittömän pelkonsa tähden. Nähdessään toisten pelkäävän häntä hän huoahtaa helpotuksesta: hänen ei itse tarvitse pelätä, vaan hän voi kokea turvallisuutta, jota uhrin pelollaan hänelle tuottavat. Toisaalta mitä enemmän joku suostuu äänettömänä alistumaan, sitä ankarammin hänen alistajansa häntä kohtelee, niin ettei hänellä lopulta ole elintilaa enää ollenkaan.

Alistuminen ei siis ole oikein eikä viisasta, vaan alistajaa on vastustettava, kuten edeltä näkyy: ”Aja pois, lyö, rankaise!” Alistaja tarvitsee sitä, mitä hän eniten vihaa ja vastustaa: rajojen asettamista ja vastustamista. Ellei häntä vastusteta, hän käy yhä häikäilemättömämmäksi.

Taistelemisen eli rajojen asettaminen voi kyllä joskus olla vaarallista, suorastaan hengenvaarallista. Siksi toinen menettelytapa on pakeneminen, etsiytyminen eroon. Oman ja lasten hengen ja mielenterveyden säilyttämiseksi pakeneminen on usein ainoa mahdollisuus.

Joskus ei kuitenkaan voi sen paremmin suoraan taistella kuin paetakaan. Alistetun taloudellinen asema voi olla niin heikko tai lapset voivat olla niin pieniä, ettei voi tehdä kumpaakaan. Silloin on ehkä jätävä vaikeaan tilanteeseen - toistaiseksi.

Yleisesti ottaen ei kuitenkaan saa kehottaa psykopaattien uhreja kärsimään. Se olisi vain heidän kokemansa julmuuden ja kärsimyksen vahvistamista.

Aivan ensimmäiseksi psykopaatin alistaman pitäisi päästä tajuamaan, että hän todellakin on toisen ihmisen pahuuden ”uhri” eikä suinkaan syyllinen siihen, mistä tämä häntä syyttää. Tämän tiedostaminen on monien kokemuksen mukaan huojentanut ja vapauttanut heitä suuresti ja auttanut heitä saamaan takaisin ihmisarvonsa, jonka menettäminen psykopaatin kynsissä on ehkä kaikkein kauheinta. Tämän tiedostamisen jälkeen voi saada sellaista sielun rauhaa, jossa sitten voi miettiä varsinaisia toimenpiteitä. Tärkeää olisi löytää lähimmäinen, joka kuuntelee ja ymmärtää eikä ryhdy tuomitsemaan usein jo äärimmilleen räkähtyä.

Kaikkien, niidenkin, jotka eivät ole joutuneet psykopaattien kynsiin henkilökohtaisesti, on määrätietoisesti kieltäytyttävä ihailemasta ja palvomasta itseään ihailevia ihmisiä: esiintyviä ”tähtiä” elokuvassa, teatterissa, musiikissa, urheilussa, television juontajia ja showmestareita, kansanjohdajia, saarnaajia, hengellisiä laulajia.

Tanskalainen kirjailija **Martha Christensen** sanoo romaanissaan *Borgermesteren sover* (Pormestari nukkuu): ”Olen paljon pohtinut, eivätkö todellisuudessa sellaiset rauhaa rakastavat ja hiukan ahdistuneet ihmiset kuin sinä ja minä teekin näitä valtaihmisiä siksi, mitä he ovat. Eiköhän juuri meidän rauhanomaisuutemme ole valamassa sitä sementtisokkeliä, jolla he seisovat, ja eiköhän meidän ole jopa pakko ottaa oma osavastuamme siitä, miten he käyttäytyvät ja mitä he tekevät?”

Kieltäytykäämme siksi kaikesta ihmisten palvomisesta, olkootpa nämä kuinka ihanan tuntuisia tai loistavia tahansa ja maistukoonpa sellainen palvova ihailu ihailijasta kuinka makealta tahansa!

Psykopaattikin saa rangaistuksensa

- ”Röyhkeää odottaa rangaistus, tyhmyrin selkää raippa” (19:29).

Usein psykopaatit näyttävät saavan toimia täysin esteettömästi: kukaan tai mikään ei pysty pidättämään heitä, ja heidän jättämänsä tuhojälki on sanoin kuvaamatonta. Sekin kuitenkin loppuu, joskus yllättävän nopeastikin, sillä tällainen voimakkaalta näyttävä ihminen ei ole vahva vaan heikko. Juuri heikkous, jota hän ei uskalla itsessään kohdata, ajaakin häntä tällaiseen silmittömään käyttäytymiseen. Kun heikkous paljastetaan riittävän selvästi, hänen panssarinsa voi murtua. Aikanaan hän saa rangaistuksensa.

Elämältä itseltään:

- ”Jos elät viisaasti, hyödyt viisaudestasi itse, **holtittomasta** elämästä kärsit itse” (9:12).

Elämällä on lakinsa, jotka perimmältään Jumala on asettanut. Niiden mukaan elävä saa siunauksen, ne rikkova kirouksen.

Toisilta ihmisiltä yleensä:

- ”Mielettömän ajatukset täyttää synti, **herjaa** jokainen kammoksuu” (24:9).

Vaikka psykopaatilla on kannattajansa, ”hovinsa”, jota hän liehittelee, on myös niitä, jotka ovat niin viisaita, että näkevät hänen lävitseen ja paljastavat hänet. Heitä hän ei voi (enää) pettää. Hänen epäinhimillisyytensä kauhistuttaa heitä, eivätkä he voi luottaa häneen mitenkään. Toisten luottamuksen lopullinen menettäminen on ehkä kauhein rangaistus, minkä ihminen voi toisilta saada.

Häntä vastustamaan rohkaistuneilta:

- ”Aja **riitapukari** pois, niin sopu palaa, tulee loppu torasta ja parjauksista” (22:10).

Useimmiten joku uskaltaa, ehkä pitkän ajan kuluttua, nousta vastustamaan psykopaattia. Hänen kaikkivaltiudentunteensa saa kolauksen, ja hän voi menettää asemansa ja valtansa. Viimeinen sana ei ole koskaan hänen.

Jumalalta:

- ”Mielettömän ajatukset täyttää synti, **herjaa** jokainen kammoksuu” (24:9).
”**Säälimätöntä** ei Herra sääli, mutta nöyrille hän antaa armonsa” (3: 34).

Psykopaatti alistaa julmasti kaikki, jotka vain voi. Sydämessään ja usein sanoissaankin hän pilkkaa ja herjaa Jumalaa, jonka hän myös haluaisi alistaa valtaansa, jos vain voisi. Jumalahan on hänen pahin rajoittajansa. Siksi hän ei siedä Jumalaa.

Niin kuin ihminen on kohdellut toisia ihmisiä, niin kohtelee Jumalakin lopulta häntä, ellei hän Jumalan pitkämielisyydessään antamana armon aikana nöyry sydäimestään tekemään tiliä Jumalan kanssa ja pyytämään todella anteeksi häneltä ja loukkaamiltaan ihmisiltä.

Psykopaatin säälimättömyys on kielteisyydessään jokaiselle sitä kokevalle ja katselevalle ja kauhistuvalle kutsu oman sydämen nöyrytymiseen Jumalan edessä. ”Missä on ylpeys, sinne tulee häpeä, nöyriä kumppani on viisautta” (Sananl 11:2).

2. *Sirak 25:13–26: Kelvoton vaimo*

(Kreikkalaisen tekstin mukaan, suluissa heprealaisen tekstin poikkeamat)

13 Mikä haava tahansa, kunhan ei sydämen haava,
mikä pahuus tahansa, kunhan ei naisen pahuus!

15 Ei ole pahempaa myrkkyä kuin käärmeen myrkky
eikä pahempaa vihaa kuin naisen viha.

16 Ennemmin asuisin leijonan tai lohikäärmeen kanssa
kuin pahansuisen naisen kanssa.

17 Pahuus muuttaa naisen ulkomuodon.
tummentaa hänet kasvoiltaan synkeäksi karhuksi.

(Naisen pahuus tummentaa miehen muodon,
muuttaa tämän kasvoiltaan synkeäksi karhuksi.)

18 Hänen miehensä istuu aterialla ystävien seurassa
 mutta huokailee huomaamattaan katkerasti.
 19 Pientä on kaikki pahuus naisen rinnalla –
 kohdatkoon häntä synnintekijän kohtalo!
 20 Niin kuin hiekkatöyräs vanhuksen jaloille
 on kielevä vaimo hiljaiselle (säyseälle) miehelle.
 21 Älä lankea naisen kauneuteen,
 älä halua naista hänen ulkonäkönsä tähden.
 (äläkä ota vaimoa varallisuuden tähden,)
 22 Vain kiukkua, julkeutta ja loputonta häpeää
 seuraa siitä, että nainen elättää miehensä.
 (sillä [raskaan] orjuuden ja häpeän
 tuo nainen, joka elättää miehensä.)
 23 Masentunut mieli, murheelliset kasvot,
 haavoitettu sydän – kaikki pahan vaimon syytä!
 Kädet uupuvat, polvet tutisevat,
 jos vaimo ei tee miestä onnelliseksi.
 24 Naisesta synti sai alkunsa,
 ja hänen tähtensä me kaikki kuolemme.
 25 Älä päästä vettä valloilleen
 äläkä häijyä vaimoa pieksämään kieltään.
 26 Jos hän ei toimi mielesi mukaan,
 leikkaa hänet irti lihastasi.

3. Alistaminen Jumalan nimessä

Islam on alistumista

Ollessani oppikoulun kolmannella luokalla 1952 luokkatoverinani oli kaupunkimme pienen, tataareista koostuneen muslimiyhteisön imaamin poika, joka ei ollut suomalaissyntyinen. Hän oli 14-vuotias, minä olin 12-vuotias. Hän oli rauhallinen, hyväluontoinen ja miellyttävä kaveri, ja olimme aika paljon yhdessä koulun ulkopuolellakin. Kerran ankara miespuolinen historianopettajamme määräsi pojan nurkkaan. Hän ei ollut pahatapainen vaan kiltti ja säyseä, mutta ehkä häneltä oli jäänyt muistiinpanovihko kotiin. Näen vieläkin silmissäni pojan luokan etuosassa seisomassa. Samana talvena sama opettaja oli selostanut meille, että *islam* merkitsee 'alistumista' ja *muslimi* 'alistunutta', Allahin alaiseksi taipunutta. Nuorena mielessäni toverini koko olemus siinä nurkassa heijasti alistumista, ei vihaa eikä kapinaa, mikä olisi ehkä ollut useimmille suomalaisille perinteisesti päällimmäisin reaktio, ei edes ensisijaisesti häpeää. Myöhemmin on vahvistunut, että oletukseni oli osunut ilmeisen oikeaan.

Islamin ydinasia uskontona on alistuminen kohtaloon, fatalismi. Alistamista ja alistumista esiintyy yleisesti monissa ihmisten välisissä suhteissa ja myös kristillisissä yhteisöissä, joihin sellainen ei niiden perusteista käsin lainkaan kuulu. Muodot voivat olla hyvin ovelia tai myös hyvin karkeita.

Alistamista kristillisessä yhteisössä

Pidin kansalaisopistossa kurssia alistajista ja alistujista. Keski-ikäinen naispuolinen osanottaja kertoi kaikille lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Hän on lähtöisin syrjäkylästä, jossa asui myös maallikkosaarnaaja perheineen maa- ja metsätaloudesta rankoissa olosuhteissa elantonsa saaden.

Saarnaaja oli komea mies: mustat hiukset, vahvat kulmakarvat, valkoinen paita, solmio, tumma puku. Hänen kodissaan pidettiin seuroja, joihin ihmisiä tuli jopa linja-autokuljetuksella, naiset tummassa puvussa päässä huivi tiukasti leuan alle sidottuna tai hiukset nutturalla.

Kesken saarnan joku nainen saattoi nousta kädet kohotettuina huutamaan: ”Saanko minä syntini anteeksi?” Saarnaaja vastasi rauhoitellen: ”Jeesuksen Kristuksen nimessä syntisi ovat anteeksiannetut.”

Tunnelma oli ahdistava. Tilaisuuden jälkeen halukkaat saivat keskustella saarnaajan kanssa kahden kesken ”kammarissa”.

Saarnaaja uhkaili piruilla ja helvetillä perheitä, jotka eivät kuuluneet tähän hengelliseen yhteisöön. Hän saattoi pihaltaan huutaa nyrkkiä puiden, jos näki jonkun esimerkiksi postilaatikolla. Hän sylki ihmisten – myös lasten – päälle, jos kohdattiin sattumalta. Kotona hän saattoi hymyillä radiosta jumalanpalvelusta kuunnellessaan.

Kertojan isän aikuistuvat siskot saivat useaan otteeseen kuulla saarnaajalta olevansa huoria. Kaikki kylän asukkaat pelkäsivät häntä.

Kertojan perhe ei kuulunut tähän yhteisöön. Hänen äitinsä sanoi lapsille, ettei näiden pitänyt mennä tuohon naapuriin kylään eikä puhua saarnaajan kanssa mitään.

Saarnaajan perheessä oli 14 lasta. Lisäksi kaksi oli kuollut heti synnytyksen jälkeen. Lapsista kolme teki itsemurhan. Neljällä on ollut mielenterveysongelmia ja yhdellä alkoholiongelma.

Raamattuakin voidaan käyttää alistamisen perustelemiseen – väärin

Kristillinen usko ja seurakunta perustuvat Raamattuun ja sen välittämään kolmiyhteiseen Jumalaan, jota ne heijastavat. Jumalan olemusta voidaan Raamatun perusteella ja ihmisen ja koko olevaisuuden kannalta luonnehtia erityisesti neljällä asialla. Hän on rakkaus ja oikeus, vapaus ja totuus. Nämä neljä asiaa edellyttävät kukin toisiaan ja seuraavat toisistaan eivätkä voi olla ristiriidassa keskenään.

Rakkaudella ei voi olla ulkonaista, ulkoa tulevaa pakkoa. Itsensä se sen sijaan voi ”pakottaa” ja pakottaakin – vapaaehtoisesti, vapaan valintansa perusteella rakastamaan. Näin rakkaus myös luo vapautta ympärilleen. Rakkaus ei pakota ketään ulkopuolelleen rakastamaan, mutta se vaikuttaa sillä tavoin vapaasti, että se luo vastarakkautta. Rakkaus ei voi olla oikeuden kanssa ristiriidassa, vaan kaikki oikeus perustuu rakkauteen. Oikeus toteuttaa rakkautta.

Jumala on kyllä luonut sellaistaikin, mihin sisältyy ”pakko”. Luomakuntaa ylläpitävät hänen asettamansa lainalaisuudet, ”luonnonlait”. Niitä ei voi muuttaa, vaan niitä on noudatettava. Ne

ovat hyväksi kaikille. Niitä voi rikkoa vain ihminen, mutta niin tehdessään hän aina järkyttää itse todellisuutta ja vahingoittaa varsinaisesti ja perimmältään pahiten itseään.

Ihmisen Jumala loi kuvakseen ja kaltaisekseen rakkauteen ja oikeuteen, totuuteen ja vapauteen. Luotuna luonnon olentona ihmisessäkin on tietenkin pakkonsa. Hänen anatomiansa ja fysiologiansa, psykologiansa ja sosiologiansa ja historiansa ovat tarkoitettut noudattamaan tiettyjä lainalaisuuksia. Niiden noudattaminen tuo mukanaan siunauksen, niiden rikkominen väistämättä kirouksen. Tämä lainalaisuuksien noudattamisen pakko on perimmältään vapauttavaa.

Tietyissä mielessä Jumalaan sisältyy kyllä ihmisen kannalta myös musertava pakko: ihminen ei perimmältään pääse häntä pakoon. Jumala saartaa hänet joka puolelta. Jumalan todellisuus lopulta murskaa sen, joka ei tahdo elää Jumalan rakkaudesta ja totuudesta eikä rakastaa niin kuin Jumala oikeutta toteuttaen ja totuutta noudattaen. Sen sijaan sille, joka elää Jumalan sydämellisen rakkauden kohteena ja itsekin rakastaa Jumalaa yli kaiken, Jumalan läsnäolo aina ja kaikkialla on turvallista, vapauttavaa, riemastuttavaa. Haluavathan toisiaan rakastavat ihmisetkin olla toistensa lähellä ja kaikin tavoin auttaa ja ilahduttaa toisiaan eivätkä tee toisilleen mitään väärää.

Tätä taustaa vasten ihmisten alistaminen on jyrkässä ristiriidassa itse Jumalan olemuksen kanssa ja tietysti kristillisen uskon ja sen lähteen ja normin, Raamatun, kanssa. Kuitenkin sitäkin pahaa ja väärää esiintyy ja paljon. Raamattua voi käyttää perusteluna sellaiseen, minkä Raamattu torjuu, ja sitä käytetäänkin.

1. Lasten kasvattamisessa

Jumalan neljäs käsky kuuluu: "Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että saisit elää kauan siinä maassa, jonka Herra, sinun Jumalasi, sinulle antaa" (2 Moos 20:12). Käskyn noudattaminen on välttämätöntä, jotta lapsi voisi kasvaa turvallisissa oloissa kypsäksi, vastuunsa kantavaksi ja tasapainoiseksi aikuiseksi. Vanhempien auktoriteetti heijastaa Jumalan auktoriteettia, ja he ovatkin saaneet sen Jumalalta lainaksi käyttöönsä lapsen parhaaksi. Koska meissä ihmisissä kuitenkin asuu kapinallinen mieli, Jumala asettaa sille rajan tällä käskyllään. Sen noudattaminen on siis lapselle itselleen hyödyllistä.

Niin kuin on välttämätöntä opettaa lapselle kaikki asiat ja myös kaikki Jumalan käskyt, niin tämäkin käsky tulee vanhempien ja muiden auktoriteettiasemassa olevien opettaa lapsille ja nuorille. Varsinaisesti lapsen tulee kuitenkin kypsyessään sisäistää tämä käsky niin, etteivät sen antajia ole vanhemmat vaan Jumala itse suoraan hänelle.

Neljättä käskyä on kuitenkin voitu käyttää ja käytettykin perusteluksi lasten alistamiselle isän tai äidin tai molempien ehdottomaan määräysvaltaan ja jopa mielivaltaan ja väkivaltaan. Käskyn vahvisti Jeesus, mistä evankeliumeissa kerrotaan kahdessakin kohdassa. Apostoli Paavali selitti sitä: "Lapset, olkaa vanhemmillenne kuuliaisia Herrassa, sillä se on oikein. 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi' on ensimmäinen käsky, johon liittyy lupaus: 'jotta menestyisit ja eläisit kauan maan päällä'." (Ef 6:1-3.) Paavali kuitenkin jatkoi vanhemmille: "Ja te isät, älkää herättäkö lapsianne vihaa, vaan kasvattakaa ja ojentakaa heitä Herran kurissa ja nuhteessa" (j. 4). Samoin hän kirjoitti samoihin aikoihin toisessa kirjeessään (Kol 3:21): "Isät, älkää aina moittiko lapsianne, etteivät he masentuisi (kirjaimellisesti: menettäisi elinvoimaansa)".

Lapsille osoitettuun käskyyn kuuluu siis vanhempiin kohdistuva kääntöpuoli. Kummankin käskyn antajana on Jumala, ei ihminen. Jumala itse siis sanoo omalla auktoriteetillaan jokaiselle lapselle suoraan: ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi”, ei vanhempien auktoriteetilla, vaikka nämä yleensä joutuvat tämän opetuksen lapselle välittämään hänen kasvattajinaan.

Vanhempiakin Jumala puhuttelee suoraan. Jumalan heille antama vanhemman auktoriteetti, jota lasten tulee kunnioittaa, ei oikeuta heitä vaatimaan lapsiltaan suostumista mihin tahansa heidän käskemäänsä. Vanhemmilla on siis myös omat Jumalan antamat velvollisuutensa lapsia kohtaan. Jumala edellyttää, että he ovat hänen antamansa auktoriteettiaseman mittaisia. Vaikkeivät he kuitenkaan ehkä olisikaan, lapset eivät silti saa nousta heidän asemaansa vastaan, vaikkei heillä ole velvollisuutta tehdä kaikkea heidän käskemäänsä. ”Ennemmin tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä” (Apt 5:29).

Lapsen on helppo kunnioittaa vanhempiaan, kun he täyttävät Jumalan heille antaman käskyn lapsen rakastamiseen. Elleivät vanhemmat tee niin, lapsessa syntyy todellisesti vihaa vanhempia kohtaan, ensin tiedostamattomasti ja häiriökäyttäytymisenä ilmeten, sitten selkeämmin tietoisesti.

Vanhemmat voivat kuitenkin tukahduttaa lapsen alun perin oikeutetun vihan pakkotoimin ja alistamalla lapsen niin, että tämä menettää oikeutensa ja terveen taistelunhalunsa. Vanhempansa alistama lapsi alistuu helposti myös muiden luonnehäiriöisten valtapyyteisiin jo lapsena ja myöhemmin aikuisena - tai sitten nousee niitä vastustamaan psykopaattisen väkivaltaisesti tai toimii itse saman alistamisen mallin mukaan. Alistetusta lapsesta tulee aikuisena useimmiten joko tahdoton alistuja tai häikäilemätön alistaja.

2. Aviomiehen suhteessa vaimoon

Myös avioliittoon Jumala on asettanut tietyn järjestyksen. Hän on kyllä tarkoittanut aviopuolisot tasavertaisiksi ja antanut kummallekin oikeudet, joita toisen tulee kunnioittaa. Samalla kummankin puolison tulee ymmärtää omat oikeutensa ja tunnustaa ne. Oikeuden kääntöpuolena on kuitenkin velvollisuus. Itse asiassa velvollisuus on ennen oikeutta. Toisen oikeus on toisen velvollisuus. Toisen velvollisuus on toisen oikeus. Itsekkyuden vastakohta ei ole itseydettömyys vaan epäitsekkyys.

Konkreettisesti, ytimekkäästi ja radikaalisesti aviopuolisoiden yhdenvertaisuuden on lausunut Paavali: ”Haureuden välttämiseksi tulee kunkin miehen elää oman vaimonsa ja kunkin naisen oman miehensä kanssa. Mies täyttäköön aviovelvollisuutensa vaimoan kohtaan, samoin vaimo miestään kohtaan. Vaimon ruumis ei ole hänen omassa vallassaan vaan miehen, samoin ei miehen ruumis ole hänen omassa vallassaan vaan vaimon.” (1 Kor 7:2-4.)

Kumpikaan puoliso ei siis omista itseään vaan on antanut puolisolleen itsensä ja kaiken vallan itseensä. Se ei kuitenkaan tarkoita, että puoliso saisi hyväksyä toisen mielivallan ja väkivallan ja yleensäkin sitä, että toinen rikkoo jotakin Jumalan käskyä häntä vastaan. Käskyn rikkominen on toisen tuhoamista. Pahimmin se ilmenee väkivallassa, joka on viidennen käskyn rikkomista: ”Älä tapa.”

Toisen väkivaltaan ei saa suostua. Se ei ole kummankaan puolison oikeus, niin kuin ei ole aviorikoskaan. Nimensä mukaisesti aviorikos särkee aina avioliiton. Eri asia on, että haureudella rikottu avioliitto voi anteeksipyyttämisen ja anteeksiantamisen jälkeen jatkua.

Avioliittoa ei pidä koossa, että kumpikin puoliso elää aviorikoksessa ehkä jopa toisen suostumuksella.

Kuitenkin myös kahden henkilön liitossa täytyy olla johtaja. Kolme henkilöä voi johtaa yhdessä, kaksi ei. Johtaminen ei saa olla yksinvaltaista, ei mielivaltaista eikä väkivaltaista, vaan sen tulee olla ”tasavaltaista”.

Jonkun eli avioliitossa jommankumman on kuitenkin otettava vastuu. Jumalan luomisjärjestyksen mukaan avioliiton vastuullinen johtaja on mies. Jumala loi hänet ensiksi ja asetti hänet siten ”pääksi” eli aluksi. Tämä on Raamatussa selvästi lausuttu perustelu (1 Kor 11:8; 1 Tim 2:13). Jo kielellisesti se ilmenee siten, että hepreassa ’alkua’ tarkoittava sana (*reshit*) tulee ’päästä’ tarkoittavasta sanasta (*rosh*) ja ’miestä’ tarkoittavasta sanasta (*ish*) tulee ’naista’ tarkoittava sana (*isha*), kun siihen lisätään feminiinin päätte *-a*. Aikaisemmin raamatunsuomenoksessakin asia ilmaistiin käyttämällä nyt kovin outoa sanaa *miehetär*. Samaan tapaan englannissa sana *woman* ’nainen’ pohjautuu sanaan *man* ’mies’.

Avioliittoon kuuluvan miehen johtamisen ja vastuun yhtenä edellytyksenä on, että vaimo kunnioittaa häntä. Toisena edellytyksenä on, että hän rakastaa vaimoaan itsensä täydelliseen uhraamiseen saakka. Sen paremmin kunnioittamiseen kuin rakastamiseen ei mitenkään voi sisältyä mielivalta, alistaminen eikä väkivalta – eikä myöskään toisen mielivallan ja väkivallan hyväksyminen eikä siihen alistuminen.

Paavali sanoo Vanhan testamentin luomiskertomukseen liittyen kahdessa yhteydessä, että aviomies on vaimonsa pää (1 Kor 11:3; Ef 5:23). Se ei tarkoita, että mies olisi älykkäämpi tai muuten kyvykkäämpi tai yleensä parempi kuin vaimo, vaan että mies ottaa hänestä vastuun, elää häntä varten niin kuin pää ruumista varten ja toimii hänelle hyvänä ”kasvualustana” niin kuin pää ruumiille.

Paavali puhuu aviopuolisoiden suhteesta perusteellisimmin Efesolaiskirjeensä 5. luvun loppujaksossa. Hän sanoo ensinnäkin: ”Vaimot, suostukaa miehenne tahtoon / olkaa alamaiset miehille, sillä mies on vaimon pää, niin kuin Kristus on seurakunnan pää” (j. 22-23). Oikea käänös olisi kuitenkin jo edellisen lauseen huomioon ottava: ”Asetatte (te kaikki) toisenne edellenne (j. 21), (erityisesti te) vaimot, miehenne edellenne Kristuksen pelossa.”

Vaimoille annettua kehotusta seuraa miehille annettu vielä paljon radikaalisempi kehotus: ”Miehet, rakastakaa vaimoanne, niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä” (j. 25).

‘Alamaisena olemiseksi’ tai ‘tahtoon suostumiseksi’ käännetty kreikan verbi tarkoittaa vapaaehtoista, oma-aloitteista asettumista tiettyyn järjestykseen, jossa toinen on toisen ylä-, toinen alapuolella. Toisen alapuolelle asettuva eli hänet edelleen asettava tekee kuitenkin niin nimenomaan oman vapaan valintansa perusteella, ei yläpuolella olevan vaatimuksesta eikä pakotuksesta. Mies vaimon päänsä avioliitossa ei tarkoita miehen ylivaltaista eikä mielivaltaista johtoasemaa vaan tasavertaisessa suhteessa (1 Kor 7:3-4) kasvuedellytysten antamista vaimolle: ruumis kasvaa päästä (Ef 4:15-16).

Miehille ei siis sanota: ”Alistakaa vaimonne!” Miestä ei oikeuteta sanomaan vaimolle: ”Tottele minua!” eikä: ”Kunnioita minua!” eikä myöskään vaimoa sanomaan miehelle: ”Rakasta minua!” Jos kumpikin puoliso asennoituu oikein sekä itseensä että toiseensa, he löytävät sopusoinnun suhteeseensa. Siinä toteutuvat silloin rakkaus, oikeus ja vapaus, ja kummankin on hyvä olla.

3. Seurakuntakurissa

Myös hengellinen yhteisö houkuttelee jäseniään, niin johtamisvastuussa olevia kuin ”rivijäseniä”, alistamaan toisiaan. Ensinnäkin sille näyttää antavan perusteita niin Jeesuksen kuin apostolien edellyttämä seurakuntakuri. Hengellisessä yhteisössä ei saa elää millä tavoin tahansa, vaan sen jäsenten on noudatettava Jumalan käskyjä ja elettävä totuuden ja rakkauden evankeliumin arvon mukaisesti.

Toiseksi seurakunnassa juuri kaikilta edellytetty hyvyys ja oikeudenmukaisuus saavat uskomaan, että ihmiset siinä yhteisössä todella myös ovat sellaisia kuin heidän tulee.

Kolmanneksi hengellinen yhteisö vetää erityisesti puoleensa persoonallisuudeltaan epävarmoja ja heikkoja, jotka kaipaavat tuekseen vahvoja auktoriteetteja ja oikeastaan tahtovatkin, että heitä alistetaan. Alistajia sitten yleensä myös ilmaantuu.

Nämä laajat ja monimuotoiset ongelmat ovat selvästi näkyvissä jo Uuden testamentin kuvaamissa varhaisimmissa seurakunnissa. Jeesuksen seuraajiksi tulleet juutalaiset, joiden uskossa miesten ympärileikkaus oli ollut olennainen hengellinen ja yhteisöllinen asia, vaativat samaa kristityiksi tulleilta pakanoilta, vaikkei sillä ollut mitään tekemistä Jeesuksen seuraamisen kanssa.

Pakanallisessa kulttuurissa oli tavallista, että eläimiä ravinnoksi teurastettaessa liha samalla uhrattiin jollekin epäjumalalle. Sille suoritettiin siis henkinen toimenpide. Jotkut kristityksi tulleet entiset pakanat pelkäsivät, että sellaisen lihan syöminen saattoi heidät yhteyteen epäjumalien kanssa, vaikka liha oli vain lihaa eikä epäjumalolentoja todellisesti ole olemassa. Jotkut vaativat kaikkia kristittyjä pidättymään sellaisen lihan syömisestä.

Myöhempinä aikoina ja meillä nykyään eivät alistamisen välineet ole tällaisia. Sen sijaan pukeutuminen on yksi alistamisen keino. Jossakin hengellisessä yhteisössä mies ei saa käyttää solmiota eikä nainen koruja, hattua, pitkiä housuja, kampausta eikä meikkausta. Joissakin yhteisöissä on normit kodin sisustukseen: ei verhoja, ei huonekasveja, ei taideteoksia. Eräissä yhteisöissä on julistettu pannaan teatteri, elokuva, radio, televisio. Joskus kuritoimenpiteet ovat olleet suorastaan väkivaltaisia.

Eräissä yhteisöissä puututaan jäsenten aviopuolison valintaan ja halutaan estää eksogamia eli avioituminen omaan yhteisöön kuulumattoman kanssa. Jos yhteisön jäsen eroaa puolisostaan, hänet saatetaan hylätä kokonaan. Kuitenkin eron syynä voi olla puolison henkinen tai jopa fyysinen väkivalta, josta kukaan ulkopuolinen ei tiedä. Monissa tapauksissa sellainen kauhea tilanne jatkuu hyvin kauan, koska alistettu puoliso pelkää yhteisön hylkäämäksi joutumista eikä uskalla erota.

Paavalin asenne oli aivan toinen. Ensinnäkin hän lausui yleisperiaatteen: ”Vapauteen Kristus meidät vapautti. Pysykää siis lujina älkääkään alistuko uudelleen orjuuden ikeeseen. -- Jos annatte ympärileikata itsenne, teille ei ole Kristuksesta mitään hyötyä.” (Gal 5:1–2.) ”Jos kerran olette yhdessä Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkuvoimien ulottuvilta, miksi yhä käyttäydytte tämän maailman mukaisesti ja alistutte sellaisiin sääntöihin kuin ’älä tartu’, ’älä maista’, ’älä kosketa’? Tämä kaikkihan koskee sellaista, mikä käytön jälkeen häviää. Kysymys on vain ihmisten käskyistä ja opeista.” (Kol 2:20–22.) Sitä, joka on Jeesuksessa Kristuksessa,

sitoo ja määrää vain hän – ja hän on vapaus, ei tietenkään Jumalan käskyjen rikkomiseen vaan niiden mukaan elämiseen ilman syyllisyyttä omasta pahuudesta ja omista menneisyyden pahoista teoista.

Toiseksi Paavali puhuu siitä, miten hän suhtautuu toisten kristittyjen uskoon: ”-- ei niin, että tahdomme vallita teidän uskoanne, vaan me yhdessä autamme teitä teidän iloonne” (2 Kor 1:24 KR 1938). Hän ei asetu edes perustamansa Korintin seurakunnan häntä vastaan kapinoivien kristittyjen yläpuolelle vaan heidän alapuolelleen juuri niin kuin Jeesuskin teki (Ef 4:8-10). Toista voi auttaa vain alapuolelta, ei yläpuolelta käsin. Herra on vain Jeesus, ei edes hänen apostolinsa.

Todellinen seurakuntakuri on kyllä Jeesuksen asettama ja apostolien vahvistama ja käytännössä toteuttama. Se koskee kuitenkin toisaalta seurakunnan sanomaa ja oppia, opetusta ja julistusta, toisaalta selkeitä syntejä eli Jumalan käskyjen rikkomista, ei muita asioita. Se ei saa tulla alistamisen välineeksi.

4. Hengellisen julistajan ihailu ja itseihailu?

”Niille jotka pitävät puheita saadakseen mahtaila”

Sano ensin itsellesi, mitä haluat olla, ja toimi sitten kaikessa sen mukaan. Lyyransoittajan on toimittava lyyransoittajana, kirvesmiehen kirvesmiehenä, filosofin filosofina, puhujan puhujana. Kun siis sanot: ”Tulkaa tänne kuuntelemaan, kun luennoin teille”, katso ensin, ettet toimi umpimähkään. Jos sinulla on päämäärä, katso, että se on oikea.

Haluatko olla hyödyksi vai saada kehumista? Vastaus tulee heti: ”Mitä minä ihmisten kiitoksista välitän!”

Hyvin vastattu! Kun kuulijasi kokoontuivat paikalle melko innottomina eivätkä osoittaneet sinulle suosiotaan, lähdit pois masentuneena. Toisen kerran taas sinua keuhuttiin, ja sinä kiertelit kyselemässä kaikilta: ”Mitäs minusta pidit?” ”Mestari, se oli hienoa, kerta kaikkiaan!”

Eivätkö nämä samat ihmiset selkäsi takana halveksi sinua? Kun joku tietää itse, ettei ole tehnyt eikä ajatellut mitään hyvää, ja sitten tapaa filosofin, joka sanoo: ”Sinulla on loistavat lahjat, olet rehti ja vilpitön” – niin eikö hän ajattele: ”Tuo mies haluaa minulta jotakin”? Hän on näin kauan kuunnellut sinua, seurannut esityksiäsi. Onko hän saanut itsensä kuriin? Onko hän paneutunut omaan itseensä? Onko hän huomannut oman kurjuutensa? Onko hän luopunut omahyväisyydestään?

Aiotko siis sinä, joka olet tässä surkeassa tilassa, kaipaat kehumista ja lasket kuulijoitasi, olla muille hyödyksi?

Miksi minun pitäisi tulla kuuntelemaan sinua? Haluatko näyttää, että osaat hienosti sommitella esityksesi? Hyvä mies, osaathan sinä! Entä mitä hyvää siitä sinulle seuraa?

”Kehu nyt minua.”

Mitä tarkoitat kehumisella?

”Sano: ’mainiota!’ ja ’loistavaa!’”

No, minä sanon. Mutta mitä voin sinussa kehua?

Kutsuuko filosofi itselleen kuulijoita? Eikö hän päinvastoin itsestään vedä puoleensa ihmisiä, jotka voivat saada hänestä hyötyä? Kutsuuko lääkäri parannettavakseen potilaita? Ennen vanhaan potilaat kutsuivat lääkäreitä.

”Kutsun sinua kuulemaan, että laitasi on huonosti, että huolehdit kaikesta muusta paitsi mistä sinun pitäisi, ettet tiedä, mikä on hyvää ja mikä pahaa ja että olet kurja ja onneton.”

Kaunis kutsu! Mutta ellei filosofin puheella ole tätä vaikutusta, se on kuollut, samoin puheen pitäjä. Rufuksella olikin tapana sanoa: ”Jos teillä on aikaa kehua minua, puheeni on turha.” Hän puhuikin sillä tavoin, että me kaikki, jotka siinä istuimme, luulimme jonkun paljastaneen vikamme hänelle. Niin suoraan hän tarttui ihmisten tekoihin ja levitti kunkin silmien eteen hänen omat heikkoutensa.

Filosofikoulu on lääkärin vastaanottohuone. Sieltä ei tule lähteä hyvillä mielin vaan tuskaa tuntien. Kehotuspuhe pystyy sekä yksilölle että joukolle näyttämään ne ristiriidat, jotka heitä vaivaavat.

Onko kukaan sinun luentoesitystäsi tai puhettasi kuullessaan saanut piston sydämeensä, paneutunut itseensä tai pois lähtiessään sanonut: ”Tuon filosofin sanat osuivat suoraan minuun - minun on muutettava tapani”? Ei, jos olet hyvässä maineessa, hän sanoo toiselle: ”Puhuipa hän hienosti Kserkseestä!” Ja toinen: ”Vielä paremmin Thermopylain taistelusta!”

Tätäkö varten filosofeja kuunnellaan?

Lyhennelmä uusstoalaisen kreikkalaisen filosofin **Epiktetoksen**, vanhan **Paavalin** nuoren aikalaisen (n. 55-138 jKr), tekstistä *Niille jotka pitävät puheita saadaksesen mahtaila* hänen kirjoitustensa kokoelmasta *Käsikirja ja Keskusteluja* (suom. **Marja Itkonen-Kaila** 1978).

Kristillisen evankeliumin julistajan sanoma ja vaikuttimet

Apostoli Paavali piti tärkeinä sekä evankeliumin julistajan objektiivista sanomaa että hänen subjektiivisia vaikuttimiaan. Ne ovat eri asioita, eikä niitä saa sekoittaa toisiinsa, mutta ne liittyvät irrottamattomasti toisiinsa. Hän sanoi: ”Me emme julista itseämme, vaan Kristusta Jeesusta, että hän on Herra ja me teidän palvelijanne (*duulos* ’orja’) Jeesuksen tähden” (2 Kor 4:5 KR 1938). ”Niin pitäköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä (*hypeeretees* ’kaleerilaivan ala-airon soutaja’) ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina (*oikonomos* ’taloudenhoitaja’)” (1 Kor 4:1 KR 1938).

Paavali joutui puuttumaan evankeliumin julistajien vaikuttimiin jo ensimmäisessä kirjeessään (1 Tess v:lta 50/51) ja ainakin kahdesti myöhemminkin, vielä viimeisissäkkin kirjeissään (2 Kor v:lta 57, Fil v:lta 63). Ongelma oli suuri jo silloin ja on tuskin nyt pienempi.

Paavali piirsi itsekeskeisen, itsekorosteisen, narsistisen, itsekkään julistajan muotokuvan ja samalla sen vastakohtan, **oikein vaikuttimin** oikeaa sanomaa välittävän julistajan muotokuvan.

”Meidän saarnamme ei ole peräisin harha-ajatuksista (*planee*), ei epäpuhtaasta mielestä (*akatharsia*) eikä vilpillisistä aikeista (*dolos*). Koska Jumala on katsonut meidät **kelvollisiksi** (*pistos*) julistamaan evankeliumia, me emme puhuessamme pyri olemaan mieliksi ihmisille (*areskoo anthroopois*) vaan (**mieliksi**) **Jumalalle** (*areskoo Theo*), joka tutkii sydämemme. Emme ole koskaan puhuneet mielistelevin sanoin (*kolakeia*), sen te tiedätte; emme ole salaa (*profasis*) ajaneet omia etujamme (*pleonexia*), siitä Jumala on todistajamme. Emme ole yrittäneet saada kunni (*doxa*) ihmisiltä, emme teiltä emmekä muilta, vaikka Kristuksen apostoleina olisimme voineet vaatia itsellemme arvonantoa (*baros*). Ollessamme teidän luonanne olimme **lempeitä** (*eepios*) kuin **lapsiaan hoivaava äiti** (*trofos*). **Rakastimme** teitä niin **hellästi** (*eudokeoo*), että olimme valmiit antamaan teille Jumalan evankeliumin lisäksi oman itsemmekin; niin **rakkaiksi** (*agapeetos*) te olitte meille tulleet. Muistattehan, veljet, miten me **uurastimme** (*kopos*) ja näimme **vaivaa** (*mokhthos*). Kun julistimme teille Jumalan evankeliumia, teimme samalla yötä päivää ansiotyötä, jotta emme olisi olleet teidän vaivoinanne. Te voitte todistaa, ja itse Jumala, että käytöksemme teitä uskovia kohtaan oli **puhdasta** (*hosios*), **oikeudenmukaista** (*dikaios*) ja **moitteetonta** (*amemptos*). Niin kuin tiedätte, me kehotimme ja rohkaisimme teitä jokaista kuin **isä** (*pateer*) lapsiaan.” (1 Tess 2:3-12, lyhenne jäljempänä *Te*. Tämä asia käsittää koko kirjeen laajuudesta 11 %.)

”Me emme ole niinkuin nuo monet, jotka myyskentelevät (*kapeeleuoo*) Jumalan sanaa; vaan **puhtaasta mielestä** (*eilikrineia*), niinkuin **Jumalan vaikutuksesta** (*ek Theuu*), **Jumalan edessä** (*katenant* *Theuu*), me **Kristuksessa** (*en Khristoo*) puhumme” (2 Kor 2:17 KR 1938, K).

”Muutammat tosin julistavat Kristusta kateudestakin (*fthonos*) ja riidan halusta (*eris*), mutta toiset **hyvässä tarkoituksessa** (*eudokia*): nämä tekevät sitä **rakkaudesta** (*agapee*), koska tietävät, että minut on pantu evankeliumia puolustamaan, nuo toiset taas julistavat Kristusta itsekkyydestä (*eritheia*), epäpuhtaalla mielellä (*uukh hagnos*), luullen tuottavansa minulle murhetta (*thlipsis*) kahleissani. Vaan mitäpä tuosta, kunhan Kristusta vain tavalla tai toisella julistetaan, joko näön vuoksi (*profasis*) tai totuudessa (*aletheia*)! Ja siitä minä iloitsen, ja olen vastakin iloitseva.” (Fil 1:15-18 KR 1938, F).

”Seurakunnanpalvelijat eivät saa tavoitella omaa hyötyään (*aishkrokedrees*)” (1 Tim 3:8, *Tim*). ”Seurakunnan kaitsija ei saa olla oman edun tavoittelija (*aishkrokedrees*)” (Tit 1:7, *Tit*). ”He pitävät uskontoa vain tulolähteenä (*porismos*)” (1 Tim 6:5, *Tim*). ”He villitsevät kokonaisia perheitä esittämällä oman voiton (*aishkros kedros*) toivossa väärää oppejaan” (Tit 1:11, *Tit*).

Vääriä vaikuttimia ja väärää toimintaa

Paavali esittää siis em. teksteissä ainakin seuraavat julistajan itsekeskeiset, itsekorosteiset, narsistiset, itsekkäät vaikuttimet ja toiminnot:

1. Harha-ajatukset, harhaoppi, eksytys (*planee*, *Te*)
2. Epäpuhdas mieli (*akatharsia*, *Te*, *uukh hagnos*, *F*)
3. Riidan halu (*eris*, *F*)

4. Vilpilliset aiheet, viekkkaus (*dolos, Te*)
5. Tekosyy, teeskentely (*profasis, Te & F*)
6. Ihmisten mielistely (*areskoo anthroopois, Te*)
7. Mielistelevät sanat, imartelu (*kolakeia, Te*)
8. Kunnian (*doxa*) ja arvonannon (*baros*) tavoittelemine ihmisiltä (*Te*)
9. Itsekkyys, omanvoitonpyynti (*eritheia, F*)
10. Omien etujen ajaminen, voiton ahnehtiminen (*pleonexia, Te, aiskhrokedrees, Tim & Tit, porismos, Tit*),
11. Jumalan sanan myyskenteleminen (*kapeeleuoo, K*)
12. Kateus (*fthonos, F*)
13. Murheen (*thlipsis*) tuottaminen Paavalille (*F*)

Suhde kuulijoihin

Tällainen julistaja pyrkii herättämään huomiota kaikin tavoin: pukeutumisellaan, kielenkäytöllään, koko tyylillään. Hänen ulkoisessa hahmossaan on laskelmoivaa tarkoituksellisuutta.

Hänelle kuulijat ovat peili, josta hän koko ajan tarkkailee itseään, ja aurinko, jossa hän paistattelee itseään. Hän edellyttää, että kuulijat ihailevat häntä, tottelevat häntä ja tekevät, mitä hän käskee - Jumalan arvovallalla.

Tämä johtaa ainakin kolmella tavalla vaihtoehtoiseen toimintaan. Hän voi ensinnäkin mielistellä kuulijoitaan ja puhua heille sellaista, mistä he pitävät ja nauttivat, mille he nauravat, mikä ei pistä heidän omaantuntoonsa. Hän voi perustella sitä teologisestikin väittämällä, että kuulijat ovat jo niin revittyjä ja rikkinäisiä, onnettomia ja heikkoja, ettei heille saa puhua enää mitään kielteistä. He tuntevat jo Jumalan lain syytökset ja tarvitsevat siksi vain suloista evankeliumia – vaikka heidän elämänsä huutaa, että he kynsin hampain pitävät kiinni synnistään eivätkä edes tunnista sitä, saatikka tunnustaisivat sen ja sanoutuisivat siitä irti. Hän voi edelleen esittää sellaisen teologisen perustelun, että Jumalan laki olisi ollut vain Kristukseen saakka ja hänen myötään poistunut.

Hän antaa kuulijoille turvallisuudentunnetta: hän tietää, kuinka asiat ehdottomasti ovat, ja sanoo sen, suorastaan profeetan varmuudella. Hän saattaa avoimesti esiintyäkin profeettana – vaikkei kenelläkään muulla kuin Vanhan testamentin kirjaprofetoilla ole oikeutta välittää Herran sanomaa minä-muodossa.

Hän voi myös syyllistää heitä ja uhata Jumalan tuomiolla ja vaatia tekemään itse jotain, mikä poistaisi sen heidän yltään. Näin hän alistaa heidät lain eli oman tekemisen ikeeseen.

Hänen puheessaan on aina piikki joihinkuihin. Hän viljelee ivaa, johon hänellä on älyllisiä edellytyksiä.

Hän on täysin riippuvainen kuulijoistaan ja tekee siksi heidät riippuvaisiksi hänestä, hänen viehätysoimastaan, josta hän suopeasti suo murusia heillekin, ja hänen sanomastaan, joka sitoo tai vapauttaa heidät. Hänen ja hänen kuulijoidensa välillä on siis molemminpuolinen riippuvuus.

Hän mittaa suosiotaan sillä, kuinka paljon kuulijoita, sielunhoitoasiakkaita ja kannattajia työlleen hän kerää.

Hän puhuu itsestään: tekemisistään, aikaansaannoksistaan, kannanotoistaan, saamastaan suosiosta ja huomiosta ja myös perheestään, jos se on menestynyt. Hän vetää siihen perusteluksi mukaan Jumalan: hänen tekemisensä ovat Jumalan tekoja, joihin ihminen ei yllä – ikään kuin hurskainkaan ihminen voisi tehdä jotain, mikä aina ei olisi myös inhimillistä ja jollakin tavalla synnin tahraamaa. Näin hän jumalallistaa, deifioi omat tekemisensä.

Hän tehostaa itseään, joskus hyvin hienovaraisesti ja ovelasti, joskus niin röyhkeästi, että hienotunteinen, sivistynyt kuulija ei ota uskoakseen korviaan ja silmiään. Hän pitää kuitenkin sitä täysin oikeutettuna, luonnollisena ja itsestään selvänä – koska hän mielestään on äärimmäisen hyvä.

Todellisuudessa hän reifioi eli esineellistää ja aineellistaa kuulijansa. Nämä lakkaavat olemasta hänelle yksilöllisiä persoonia. Heistä tulee hänelle persoonatonta massaa – varsinkin kun hän haluaa heitä ympärilleen suurin joukoin. He ovat hänelle vain väline, vaikkakin hyvin hienovaraisesti ja ovelasti. Hän käyttää heitä hyväkseen – luontonsa mukaisesti.

Hän kuitenkin menestyy. Itseään ihailevaa julistajaa ihailevat ensinnäkin samanlaiset ihmiset - niin kauan kuin ei ole keskinäistä kilpailuasetelmaa, vaan hyöty on molemminpuolista. Jos hyöty lakkaa, voi syntyä pahojakin riitoja.

Itseään ihailevaa ihailevat toiseksi ne, jotka ovat hyvin epävarmoja itsestään, vaikka haluaisivat olla varmoja. He etsivät auktoriteettia ja tarrautuvat sellaiseen aina, kun se on mahdollista.

Kolmanneksi itseään ihailevaa ihailevat ne, joilla ei heikkoudessaan ole edellytyksiä omaan itseihailuun eikä terveeseen asennoitumiseen omaan itseen: tuo toinen on kuin sen ihanteen toteuma, johon itse ei yllä. Paavali ihmetteli tätä Korintin seurakunnan kohdalla: ”Tehän siedätte sen, että teidät orjuutetaan, teitä riistetään, teidät alistetaan, teitä kohdellaan tylästi ja lyödään kasvoihin” (2 Kor 11:20).

Suhde rahaan

Kuulijat voivat myös antaa julistajalle suoranaista taloudellista hyötyä kolehdissa hänen yhteisölleen tai hänelle henkilökohtaisesti erilaisina lahjoina.

Hän vaatii itselleen huippupalkkoja ja -palkkioita ja kaikkia muita mahdollisia taloudellisia etuja. Hän saattaa sanoa mielestään huonosta palkastaan: ”Koska työnantaja on maksavinaan palkkaa, niin minäkin olen vain tekevinäni työtä.” Hänen autonsa, asuntonsa ja muiden statussymboliensä tulee olla huippuhienot. Joidenkuiden rahankäytössä ilmenee suoranaisia juridisia vääryyksiä.

Kenneth E. Bailey kirjoittaa:

Tuntemallani papilla, joka on myös taitava terapeutti, oli usein potilaita, jotka olivat lähes murtuneet monitasoisten ongelmiansa alle. Joissakin tapauksissa yksi noista tasoista koostui itsetuhoisesta käyttäytymisestä seksuaalisuuden alueella. Useiden terapiaistuntojen jälkeen lääkärin ja potilaan välisessä suhteessa päästiin syvään, molemminpuoliseen luottamukseen, ja potilas suostui keskustelemaan seksuaalielämästään ja siihen liittyvistä ongelmista. Joskus terapeutti sitten kysyi jossakin myöhemmässä istunnossa, kuinka paljon rahaa hänen potilaallaan oli ja kuinka hän sitä käytti. Se sai potilaan vetäytymään järkyttyneenä taaksepäin ja kysymään sanoin tai sanoitta: ”Miksi tunkeudutte yksityiselämäni?” Päätelmä, jonka terapeutti ja muut terapeutit ovat tehneet, on se, että yksilön rahankäyttö on ihmisen sieluelämässä syvemmällä tasolla kuin seksuaalisuus. Näyttää

siltä, että henkilökohtaisesta seksuaalisuudesta on helpompi keskustella kuin henkilökohtaisista raha-asioista. (*Tuhlaajapoikien paluu: Jaakobin tarina Jeesuksen uudelleen kertomana*, suom. Anne Leu, 2003, s. 76-77.)

Juutalaisessa isien lausumien kokoelmassa *Pirqe Aboth*, joka on *Mishnan* traktaatti, sanotaan:

”Se, joka käyttää lain sanoja voiton hankkimiseen, poistaa elämänsä maailmasta.”

Suhteemme rahaan paljastaa, millaisia varsinaisesti olemme.

Suhde toisiin julistajiin

Hän vertailee sisimmässään, toisinaan jopa puheissaan itseään muihin julistajiin.

Hän saattaa kokea heidät hauskannäköisiksi, viehättäviksi, älykkäiksi mutta ei tunnusta tätä heistä, vaan vähättelee heidän hyviä ominaisuuksiaan ja etsii heistä heikkoja kohtia ja tuo ne esiin, jotta saisi korotetuksi itsensä heidän yläpuolelleen omilla silmissään. Hän kadehtii heitä.

Suhde omaan sanomaan

Hän välineellistää eli reifioi sanomansa palvelemaan perimmältään omia tarkoituksiaan tai ainakin myös niitä.

Hänen sanomassaan on kärki toisin ajattelevia vastaan, enemmän näitä henkilöitä kuin heidän sanomaansa vastaan. Teologiat ja sanomat henkilöityvät hänellä, ja hän hyökkää sitten henkilöitä vastaan.

Hän saattaa toisaalta valmistaa sanottavansa hyvin mutta toisaalta olla siinä myös velto, laiska ja pinnallinen, käyttää kuluneita fraaseja ja toistaa itseään. Joskus tulee sellainen vaikutelma, ettei hän arvosta kuulijoitaan valmistakseen heille tuoretta sanottavaa – paitsi jos kuulijoissa sattuu olemaan hyvin arvovaltaisia henkilöitä, joista hän voi hyötyä.

Hän ei esitä sanomalleen rationaalisia perusteluja, vaan perusteluna varsinaisesti on hän itse. Hän ei haasta kuulijoitaan kriittiseen ajatteluun vaan edellyttää, että he ilman muuta ottavat vastaan sen, mitä hän sanoo, koska hän on sanomansa varsinainen auktoriteetti, vaikka hän väittäisi muuta. Raamatullinen sanoma on väline omiin tarkoituksiin taloudellisesti ja sosiaalisesti eli arvostuksen saamiseksi.

Suhde omaan itseensä

Hän uskoo itsestään hyvää, erinomaista, parasta, vain hyvää. Hän on grandioosi, tähti, ”stara”. Hän on kuin antiikin tarun Narkissos, itseensä rakastunut nuorukainen, joka lopulta hukkuu hänen kuvaansa heijastavaan lähteeseen.

Hänen alapuolellaan on kaikki muu ja ovat kaikki muut.

Hän ei siedä kritiikkiä, sillä hänessä ei mielestään ole mitään arvosteltavaa eikä sijaa parannukselle, vaan hän loukkaantuu arvostelusta, muistaa sen elämänsä loppuun saakka eikä

koskaan anna loukkaajalle anteeksi. Tämä todetaan suorasukaisesti jo Vanhan testamentin Sananlaskujen kirjan paljaassa kuvauksessa narsistisesta persoonallisuudesta: ”Jos omahyväistä ojennat, hän pilkkaa sinua. -- Omahyväinen -- vihastuu sinuun.” (Sananl 9:7-8. Sananlaskut puhuu 15 muussa kohdassa samanlaisesta persoonallisuudesta.)

Hän on kuitenkin todellisuudessa tyhjä ihminen, jolla ei ole mitään omaa, ei omaa identiteettiä eli itseyyttä. Hän yrittää täyttää onton sisimpänsä toisista, siitä, miten he reagoivat häneen, ja siitä, mitä he ovat.

Välilyksymys 1 evankeliumin julistajille

Tunnistammeko me näitä vaikuttimia itsestämme? Vaikkemme tunnistaisikaan, se ei takaa, ettei meissä niitä ole. Niiden luonteeseen kuuluu, ettei ihminen tunnista niitä itsestään. Se tekee asian vielä vaikeammaksi. Tällaista ihmistä tulee vastustaa erityisesti omassa sisäisessä asennoitumisessa, mutta ei pidä kuvitella voivansa muuttaa häntä tai edes hänen käyttäytymistään ja toimintaansa.

Usein jopa nykyisen ”evankelistan armolahjan” (Ef 4:11) positiivinen luonnehdinta tuntuu edellyttävän hänestä juuri niitä piirteitä, jotka Paavali toteaa ja julistaa kielteisiksi ja vääriksi. Käytännössä erityisesti evankelioimistyössä on ollut suhteellisen paljon ilmeisen narsistisia persoonallisuuksia.

Olen käsitellyt tällaista persoonallisuutta perusteellisemmin kirjassani *Naamiona terve mieli: kuinka kohtaan luonnehäiriöisen* (Perussanoma 1997, 8. p. 2004).

Oikeat vaikuttimet ja oikea toiminta

Paavali esittää em. teksteissään ainakin seuraavia **oikeita, puhtaita vaikuttimia**:

1. **Oleminen, toimiminen ja puhuminen Jumalan edessä** (*katentanti Theuu, K*)
2. **Oleminen, toimiminen ja puhuminen Kristuksessa** (*en Khristoo, K*)
3. **Jumalan vaikutus** (*ek Theuu, K*)
4. **Kelvollisuus, uskollisuus** (*pistos, Te*)
5. **Mieliksi oleminen Jumalalle** (*areskoo Theoo, Te*),
6. **Totuus** (*aleetheia, F*)
7. **Puhtaus, pyhyys** (*hosios, Te*), **puhdas** (’auringon koettelema’) **mieli** (*eilikrineia, K*)
8. **Oikeudenmukaisuus, vanhurskaus** (*dikaios, Te*)
9. **Moitteettomuus** (*amemptos, Te*)
10. **Rakkaus** (*agapee, F*), **rakastaminen** (*agapeetos, Te*), **hellä rakkaus, hyväntahtoisuus** (*eudokeoo, eudokia, Te & F*)
11. **Lempeys** (*eepios, Te*)
12. **Isällisyys** (*pateer, Te*)
13. **Äidillisyyys** (*trofos, Te*)
14. **Uurastus, rasiuksesta uupuminen** (*kopos, Te*)
15. **Vaivan näkeminen** (*mokhthos, Te*)

Suhde omaan itseän

Tällainen julistaja saarnaa Jumalan lakia ensimmäiseksi itselleen. Se paljastaa hänen taipumuksensa väriin vaikuttimiin ja niiden mukaiseen toimintaan. Hän pyrkii tunnistamaan ne mahdollisimman pitkälle, tunnustamaan ne vääriksi, pyytämään niitä anteeksi ja sanoutumaan niistä irti yhä uudestaan Jumalan edessä itseään säälimättä, erityisesti aina julistamaan ryhtyessään.

Hän kuuntelee itsestään esitettyä arvostelua. **Martti Luther** sanoi realistisesti: ”Viholliseni ovat minulle hyödyllisempiä kuin ystäväni, sillä he sanovat minulle minusta itsestäni totuuden, jota ystäväni eivät minulle kerro.”

Hän ei tingi Raamatun mukaisesta ihanteesta, vaikkei voi koskaan sitä saavuttaa. Hän rukoilee: ”Isä, päästä minut Pahasta [joka on ulkopuolellani] ja pahasta [mikä on minussa itsessäni].”

Hän ei kuitenkaan anna kuulemalleen kritiikille eikä varsinkaan sen takana mahdollisesti olevalle vihalle viimeistä sanaa, vaan sanoo itselleen ja muille: ”Minun tuomarini on Herra” (1 Kor 4: 4).

Myös evankeliumia hän julistaa ensimmäiseksi itselleen. Hän pyytää yhä uudestaan Jeesukselta, että tämä verhoaisi hänet ja hänen väärät vaikuttimensa ja muut syntinsä vanhurskaudellaan ja täyttäisi hänet Pyhällä Hengellään. Sen varassa hän uskaltaa julistaa muillekin sekä lakia että evankeliumia.

Suhde inhimillisiin perustarpeisiin

Jumalan sanan julistajalla on tietysti samat inhimilliset perustarpeet kuin muillakin:

- raha ja omistaminen
- läheisyys ja sukupuolinen tyydytys
- valta
- arvostuksen saaminen
- elämän kokeminen mielekkääksi.

Nämä tarpeet on Jumala luonut jokaiseen ihmiseen, ja ne vaativat tyydyttymistä. Oikein vaikuttimin julistava ei kiellä eikä tukahduta näitä tarpeita vaan yrittää tunnistaa ja myöntää ne. Niiden tulee kuitenkin tyydyttyä muusta kuin evankeliumin julistamisesta ja sen kuulijoista: Jumalan luomisteoista evankeliumin julistamisen ulkopuolella. Ellei näin tapahdu tai voi tapahtua, hän yrittää suostua siihen, että ne jäävät osittain tyydyttymättä, niin kuin muidenkin kristittyjen ja kaikkien ihmisten on suostuttava. Jumalan sanan julistaminen ja seurakunnan rakentaminen ovat niin ainutlaatuisia ja pyhiä asioita, ettei niistä saa tehdä luotujen tarpeiden tyydyttäjiä. Eri asia on, että niiden sivutuotteena julistajalla on paljon inhimillisesti myönteisiä kokemuksia. Näillä on kuitenkin myös vastapainonsa: kärsimykset, jotka johtuvat nimenomaan ja yksinomaan hengellisestä työstä ja joilta muut uskovat säästyvät.

Suhde rahaan

Hän pitää rahaa vain välttämättömänä välineenä.

Hän uhraa itse omista tuloistaan Jumalan valtakunnan työhön, mitä hän ilmeisesti saarnoissaan edellyttää muilta uskovilta. Näin hän konkreettisesti pitää rahanrakkauttaan kurissa.

Suhde toisiin julistajiin

Hän arvostaa ja kunnioittaa muita julistajia ja yrittää oppia heiltä. Hän suostuu kuuntelemaan julistajatovereidensa arvostelua itsestään. Hänellä on oma perussielunhoitaja, jolle hän tunnustaa myös nöyryyttävimmät ja häpeällisimmät syntinsä, ja muitakin sielunhoitajia, joiden kanssa hän keskustelee julistuksestaan.

Hän säilyttää kuitenkin myös kriittisen asenteen toisiin julistajiin. Hän murehtii havaitessaan julistusta, joka on ristiriidassa Raamatun kanssa tai joilla on ilmeisen väriä vaikuttimia.

Suhde omaan sanomaan

Hän taipuu kokonaan raamatulliseen sanomaan ja jää itse sen taakse ja peittoon – vaikka heittäytyykin julistamaan sitä koko olemuksellaan.

Suhde kuulijoihin

Hän asettuu heidän rinnalleen syntisenä ja pelastusta tarvitsevana ihmisenä, jopa heidän alapuolelleen Jeesuksen tavoin, joka ”laskeutui alas, aina maan alimpiin paikkoihin” (Ef 4:9-10), ja Paavalin kanssa ”syntisistä suurimpana” (kr. *prootos* ’ensimmäisenä’, 1 Tim 1:15). Hän kertoo jossain muodossa ja jossain määrin, mitkä ovat hänen kohtaloitaan, heikkouksiaan, kiusauksiaan ja lankeemuksiaan – hoidattamatta sillä kuitenkaan itseään kuulijoillaan ja etsimättä sillä heidän ihailuaan vaan tarjotakseen todellisuudenmukaisen samastumiskohteen ja lähtökohdan julistukselleen: ”Minut armahdettiin, jotta Kristus Jeesus juuri minussa osoittaisi, kuinka suuri hänen kärsivällisyytensä on. Näin olisin myös vastedes esimerkkinä niille, jotka uskovat häneen ja saavat ikuisen elämän.” (1 Tim 1:16.)

Kokoustilan/kirkon arkkitehtuurissa tämä asenne merkitsisi, että saarnatuoli/puhujanpaikka on kuulijoiden ala- eikä yläpuolella, joten hän katselee heitä alhaalta ylös, ei ylhäältä alas ja he näkevät hänet kokonaan. Julistajan läpinäkyvyyttä ja lähestyttävyyttä ilmentäisi myös, ettei saarnatuolissa olisi umpinaisia laitoja, jotka kätkevät suuren osan hänen ulkoista olemustaan.

Hän rakastaa kuulijoitaan, vaikka nämä haisisivat ja olisivat ilkeitä ja kovakorvaisia. Rakkaus maksaa aina hinnan, joskus hyvinkin kalliin.

Väläkysymys 2 evankeliumin julistajille

Tunnistammeko näitä vaikuttimia ja tällaista käyttäytymistä itsestämme? Toisaalta Jeesus sanoo, ettei vasen käsi saa tietää, mitä oikea tekee, vaan kaiken olisi tultava luonnostaan, muuttuneesta sydäimestä. Toisaalta Paavali luonnehtii itseään juuri näin ja sanoo vaikuttimiaan tällaisiksi ja toimintaansa tällaiseksi. Hän ei kehu itseään vaan ainoastaan kertoo nöyrästi, millaiset hänen asenteensa ovat ja miten ne ovat ilmenneet hänen käyttäytymisessään ja toiminnassaan.

Sanoma ja julistaja

Jumala käyttää maailman luomisessa ja ylläpitämisessä hyväkseen luomiensa ihmisten toimintaa ja rajoittaa sitä. Vaikka he ovat syntiinlangenneita, hän kuitenkin kunnioittaa heitä eikä käytä heitä persoonina hyväkseen vaan antaa heille vapauden ja vastuun. **Siksi ihmisenkään ei saa käyttää toista hyväkseen, vaan hänen on annettava toiselle vapaus ja veloitettava häntä vastuuseen.** Tämä koskee sekä maallisia asioita että evankeliumin julistamista ja julistajaa. Hänen on pidettävä jokaista kuulijaansa täytenä ihmisenä, jolla on vapaus ja vastuu ja niiden mukainen ihmisarvo. Maallisissa asioissa - yhteiskunnassa ja kasvatuksessa – on kuitenkin toisinaan lopulta käytettävä pakkokeinoja, elleivät ihmiset muuten suostu luopumaan väärästä toiminnastaan. Jumalan sanaa julistettaessa niin ei kuitenkaan voi tehdä, sillä sen alue on ihmisten sydän, omatunto, jota ei voi pakottaa. Pitäessään kuulijaansa vapaana evankeliumin julistaja samalla epäsuorasti ja kuulijalle omakohtaisen kokemuksen tuottamiseen pyrkien osoittaa, ettei tämä suinkaan ole vapaa edes tahdoltaan vaan täysin synnin sitoma ja vain Jumalan evankeliumilla vapautettavissa.

Jumala ei hyödy ihmisestä mitään, ei edes ihmisen uskoon tulemisesta, vaan maksaa itse kaiken hänen puolestaan ja lahjoittaa kaiken hänelle ilmaiseksi armosta ja rakkaudesta evankeliumissa. Evankeliumin julistajan on toimittava Jumalan tavoin. **Hän ei saa tavoitella kuulijoistaan eikä uskoon tulevista/tulleista hyötyä itselleen eikä seurakunnalleen eikä edes ”Jumalan valtakunnalle”, ei siinä hetkessä eikä myöhemmin.**

Ihmisen pelastaa evankeliumi(ssa oleva Jeesus Kristus), ei evankeliumin julistaja. **Siksi väärinkin vaikuttimin voidaan julistaa oikeaa sanomaa.** Paavali totesi: ”-- kunhan Kristusta vain tavalla tai toisella julistetaan.” Hän sanoo siis, että ko. julistajien sanoma on oikea eli Kristus, vaikka heidän vaikuttimensa ovat väärät.

Luterilaisissa tunnustuskirjoissa tehdään tästä oikea johtopäätös: ”Sakramenteilla ja Sanalla on Kristuksen asetuksen ja käskyn tähden tehonsa, vaikka niitä jakaisivat jumalattomatkin” (*Augsburgin tunnustus* 8:2). ”Sakramentit eivät menetä vaikutustaan sen tähden, että arvottomat niitä hoitavat, koska he kirkon kutsun perusteella edustavat Kristuksen persoonaa. Omaa persoonaansa he eivät edusta, niin kuin Kristus todistaa: ’Joka kuulee teitä, se kuulee minua.’ Kun he saarnaavat Kristuksen sanaa ja toimittavat sakramenteja, he tekevät sen Kristuksen puolesta ja hänen sijassaan. Näin opettaa meitä tuo mainittu Kristuksen sana [Luuk 10:16], jotta emme loukkaantuisi virkaa hoitavien kelvottomuuteen.” (*Augsburgin tunnustuksen puolustus* 7-8:28.) ”Vaikka ehtoollisen ottaa vastaan tai sen jakaa täysi heittiö, hän ottaa vastaan oikean sakramentin eli Kristuksen ruumiin ja veren. Tässä suhteessa hän ei yhtään eroa siitä, joka toimittaa sen kaikkein kelvollisimmin. Ehtoollinen ei näet nojaa ihmisen pyhyteen, vaan Jumalan sanaan. -- Asetussana -- ei muutu ihmisen persoonan eikä epäuskon tähden vääräksi.” (*Iso katekismus* 5:16-17.) Tästä käytetään teologiassa latinankielistä ilmaisua *manducatio impiorum/indignorum*.

Vääristä vaikuttimista julistaminen joutuu kuitenkin ristiriitaan itse sanoman kanssa ja riistää siltä sen uskottavuuden ja tekee lopulta sen uskomisen mahdottomaksi. Jos näen välähdyksen julistajan todellisista vääristä vaikuttimista, en voi ottaa häneltä vastaan Jumalan tuomitsevaa lakia enkä Jumalan vapauttavaa evankeliumia. Koska ne eivät ole vaikuttaneet hänessä sitä, mitä niiden pitäisi vaikuttaa ja hän väittää niiden vaikuttaneen, miten voisin uskoa, että ne vaikuttaisivat sillä tavoin minussa? Asialla on myös ja ennen kaikkea Jumalaa koskeva ulottuvuus, niin kuin Paavali sanoi itsestään: ”-- etten minä, joka muille saarnaan, itse ehkä joutuisi hyljättäväksi” (1 Kor 9:27 KR 1938). Ihanteena on, että sanoma ja julistaja ovat irrottamattomasti sulautuneet toisiinsa ja tunkevat toistensa läpi (perikoreesi, interpenetraatio), vaikeivät sekoitukaan toisiinsa.

Itseen julistava saarnaaja kohdistaa kuitenkin aina sanomassaan – ehkä huomaamattaan – kuulijaansa syytöksiä, jotka ovat legalistisia, lakihenkisiä, eivät Jumalan tosi lain mukaisia evankeliumin kehityksessä, tai myös kumoaa Jumalan lain kokonaan antinomistisesti. Legalismi eli lakihenkisyys tarkoittaa, että ihmisen edellytetään pystyvän

siihen, mitä Jumalan laki häneltä vaatii. Evankeliumia edeltävä Jumalan laki sen sijaan sanoo ihmiselle, että Jumala kyllä vaatii häneltä ehdotonta rakkautta, vanhurskautta, pyhyyttä, puhtautta, mutta hän ei pysty siihen eikä tahdo sitä, vaan hänen on saatava se samalta vaativalta Jumalalta itseltään kokonaan ja yksinomaan lahjaksi, jonka evankeliumi hänelle antaa. Antinomismi eli lain kumoaminen tarkoittaa, että Jeesus on poistanut ihmisiltä kokonaan Jumalan lain velvoituksen. Näin ollen Jeesus ei olisi tarkoittanut itseään ihmisten ja erityisesti uskoviensa esikuvaksi.

Itseen julistavan saarnaajan sanoman todellisena perusteluna ei ole yksin Raamattu, vaikka hän niin saattaa väittää, vaan aina jollakin tavalla, itse asiassa perimmältään varsinaisesti hän itse. Hän voi kyllä perustella sanottavaansa johtolauseella: ”Raamattu sanoo...” Ovelasti sen rinnalle ja jopa yläpuolelle livahtaa kuitenkin: ”Minä tahdon...” Näin hänen sanomansa on spiritualistista, hurmahenkistä. Sanomaa ja sen julistamisen vaikuttimia ei voi loputtomiin pitää erillään toisistaan, vaan vaikuttimet tunkeutuvat vähitellen itse sanomaan ainakin suullisessa esityksessä, ennemmin tai myöhemmin myös kirjallisessa.

Konkreettinen hyvän julistajan esimerkki

Varmaankin paras konkreettinen hyvän julistajan esimerkki on apostoli Paavali.

1. Hänen uusi latinalainen kristityn nimensä *Paul[us]* merkitsee ’vähäinen’.
2. Hänen ulkonäkönsä oli tradition mukaan vaatimaton, suorastaan ruma: hän oli lyhyt, kaljupäinen, kyömynenäinen, väärsäärinen – täysi vastakohta sille (kuningas) Saulille, jonka mukaan hänen vanhempansa olivat antaneet hänelle nimen.
3. Hän kieltäytyi ottamasta rahaa julistajantyöstään ja juutalaisen rabbin tavoin elätti itsensä maallisella ammatilla teltantekijänä (1 Tess 2:9; 1 Kor 9:12-18; 2 Kor 11:9; 12:13-14; Apt 20:33-35).
4. Ihmisten arvio hänestä kuului: ”Hänen oma esiintymisensä on avutonta ja puheensa mitätöntä” (2 Kor 10:10).
5. Hän koki Jumalan pitävän häntä mitättömänä: ”Jumala näyttää asettaneen meidät apostolit vihoviimeisiksi: olemme kuin kuolemaantuomitut areenalla, koko maailman katseltavina, enkelien ja ihmisten” (1 Kor 4:9).
6. Hän kieltäytyi itse käyttämästä tehokeinoja ja alistui persoonansa kokonaan sanomalleen: ”Kun tulin luoksenne, veljet, en julistanut Jumalan salaisuutta teille suurenmoisen puhetaidon tai viisauden keinoin. En halunnut tietää teidän luonanne mistään muusta kuin -- ristiinnaulitusta Kristuksesta. Te näitte minut hyvin heikkona, hyvin arkana ja pelokkaana. Puheeni ja julistukseni ei pyrkinyt vakuuttamaan viisaudellaan vaan ilmensi Jumalan Hengen voimaa, jotta teidän uskonne ei perustuisi ihmisten viisauteen vaan Jumalan voimaan.” (1 Kor 2:1-5.)
7. Hän ei pitänyt itseään minään (2 Kor 12:11).
8. Hän koki itsensä vähäisimmäksi (halvimmaksi) apostoleista (1 Kor 15:9) ja kaikista pyhistä (Ef 3:8) ja suurimmaksi (ensimmäiseksi) kaikista syntisistä (1 Tim 1:15).
9. Hän tunnusti yhä uudestaan tehneensä syntiä erityisesti seurakuntaa vainotessaan (1 Kor 15:9; Gal 1:13; Ef 3:7-8; 1 Tim 1:13-16) ja olevansa syntinen olemukseltaan – mutta myös syntinsä anteeksi saaneena vanhurskas Kristuksessa (Room 7:14-25).
10. ”Juuri heikkona olen voimakas” (2 Kor 12:10).

Paavalin sanomalla on ollut laajempi ja syvempi vaikutus kuin kenenkään toisen.

Jaakko Haavion monin tavoin ytimekkäässä runossa *Jakaja* on muuan merkillinen puutos:

Mua kohti isoavat
pöydässä kurkottuu.
Jaat kyljykset ja lavat.
Jää jakajalle luu.

On nälkä sielullani.
Vain murun toisinaan
runsaista herkuistani
ruuakseni saan.

On papin osa olla
pöydässä yhtenään.
Vaan kerran tuomiolla
hän laihaks löydetään.

Kyllä julistaja saa omistaa aina itselleen sen, mitä hän jakaa toisille, oman objektiivisen sanomansa, vaikka hän persoonana uupuisikin ihmisten imemänä. Eihän hän ole oma sanomansa vaan ainoastaan sen välittäjä. Julistajan tulee julistaa evankeliumia itselleen ensimmäiseksi ja viimeiseksi. Ellei kukaan muu vaikutu tai iloitse hänen sanomastaan, hän saa ainakin itse omistaa siitä lain ja evankeliumin itselleen.

Perimmäinen malli jokaiselle Jumalan sanan julistajalle on Jeesus, jolla on kaikki oikeat vaikuttimet eikä yhtään väärää. Hän esitti sen keskitetysti näin: ”Katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon.” (Matt 11:28.)

Paavali sanoi: ”Sitä tässä huoneenhaltijoilta ennen muuta vaaditaan, että heidät havaitaan uskollisiksi” (1 Kor 4:2 KR 1938). Samoin oli sanonut Jeesus: ”Hyvä on, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä sinä olet ollut uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Mene Herrasi iloon.” (Matt 25:23 KR 1938.)

John R. W. Stott kuiskasi Helsingin yliopiston suuressa luentosalissa Opiskelijälähetysten evankelioimisaktiossa maaliskuussa 1970 palatessaan puheensa jälkeen istumaan: ”What a wonderful gospel we have to preach! (Kuinka suurenmoista evankeliumia saammekaan julistaa!)”

Lue lisää

Marianne Jansson & Riitta Lemmetyinen: *Uskolla alistetut: matkalla eheyteen*. Kirjapaja 2006.

Raimo Mäkelä: *Naamiona terve mieli: kuinka kohtaan luonnehäiriöisen*. 8. p. Perussanoma 2004.

Raimo Mäkelä: *Murtunutta hän ei muserra*. Perussanoma 2006.